

INFORMACIJA

o izvajanju družbene skrbi za varstvo borcev udeležencev NOB, vojaških invalidov, civilnih invalidov vojne in drugih vojn 1912 – 1918

Področje družbene dejavnosti varstva borcev NOV in vojaških invalidov je v razdobju po X. kongresu zveze komunistov Jugoslavije in po VII. kongresu zveze združenj borcev NOV Jugoslavije doživelo vrsto ukrepov pri napredku in izboljšanju socialno ekonomskega položaja borcev NOV in vojaških invalidov. Pri tem so se posamezne pravice, ki zadevajo njihovo zdravstveno in materialno varstvo dopolnjevale glede na spremenjeni položaj borcev zaradi staranja in slabšega zdravstvenega stanja v skladu z ekonomskim razvojem in porastom standarda delovnih ljudi.

Po sprejetju nove ustave je bila usklajena temeljna zakonodaja o pravicah borcev in vojaških invalidov. Tako je bila povečana osnova za odmero zagotovljenih pokojnin borcem NOV, osnova za borčevski dodatek, povečana je bila osebna in družinska invalidnina, ugodnejše rešen materialni položaj samohranilcev in sistem prejemkov vojaških invalidov.

Na osnovi predpisov skupščine SFRJ in zveznih upravnih organov so tudi skupščine občin, organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in drugi organi sprejeli predpise in ukrepe za dopolnilno varstvo udeležencev NOV in vojaških invalidov ter družin padlih borcev o njihovi socialni varnosti.

Materialno varstvo borcev NOV se je bistveno zboljšalo z družbenim dogovorom o priznavalninah, sprejetim v letu 1977, spremenjenim in dopolnjenim dogovorom v letu 1978 in občinskimi odloki o družbeni skrbi za udeležence NOV.

Z zakonom o zdravstvenem varstvu in sprejetimi samoupravnimi sporazumi o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva v letu 1978 je zagotovljeno popolnejše izvajanje zdravstvenega varstva borcev NOV zlasti glede razširitve pravic in oblik zdravstvenega varstva (pravica do zdravljenja v termalnih zdraviliščih in oprostitev participacij za zdravlja za borce po 9.9.1943).

Izboljšal se je položaj upokojenih borcev tako, da se je za osnovo pri odmeri pokojnine upošteval povprečni osebni dohodek zaposlenih v preteklem letu v SR Sloveniji, povečan za 17 odstotkov.

S sprejetjem zakona o civilnih invalidih vojne v letu 1978 je pomembno izpopolnjen sistem socialne varnosti civilnih invalidov vojne predvsem glede materialnih pravic.

Z republiškim zakonom o vojaških invalidih, ki je stopil v veljavo 1.1.1979 se je razširil krog upravičencev do invalidskega dodatka s spremenjenimi določili glede znižanja starostne meje za pridobitev te pravice in ugodnejše rešil položaj invalidov in udeležencev družinske invalidnine, ki se sami preživljajo, če se zaradi bolezni, starosti ali onemoglosti preselijo k sorodnikom. Pomembnejše novosti pa so bile v navedenem zakonu določene glede poklicne rehabilitacije vojaških invalidov in otrok padlih, umrlih ali pogrešanih pod določenimi okoliščinami. Z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o borcih za severno mejo v letih 1918–1919 in o slovenskih vojnih dobrovoljcih iz vojn 1912–1918 sprejet v letu 1978, je bila poudarjena posebna družbena skrb za njihovo varstvo, zlasti z uskladitvijo zneska regresa za letni dopust.

Povečala se je tudi skrb za grobišča, grobove borcev in pripadajoče spomeniške objekte, kar je urejeno z zakonom o grobiščih in grobovih borcev, ki je bil sprejet v letu 1978.

Na območju občine Ljubljana-Šiška vključujemo v socialno – zdravstveno varstvo 5.416 udeležencev NOB.

Od navedenega števila borcev je 2452 borcev NOV s priznanim posebnim dobo v dvojnem trajanju pred 9.9.1943 oz 13.10.1943, imetnikov Partizanske spomenice 1941 je 192, 3 narodni heroji, 2 španska borca, 43 borcev za severno mejo v letih 1918 – 1919 in slovenskih vojnih dobrovoljcev, 566 vojaških invalidov, 396 družinskih invalidskih upravičencev in 53 civilnih invalidov vojne.

V obdobju januar–september je referat obravnaval na osnovi vlog in po uradni dolžnosti 600 udeležencev NOB. Od

168 udeležencev stalnih občinskih priznavalnin je po občinskem odloku pridobilo pravico do občinske priznavalnine 87 udeležencev NOB.

V skladu s smernicami za uresničevanje družbenega plana občine Ljubljana-Šiška je bila opravljena poleg uskladitve varstvenega dodatka kmetov borcev, borčevska dodatka, oskrbne za družinske člane oseb v obvezni vojaški službi v JLA, tudi valorizacija občinskih priznavalnin in sicer v mesecu marcu letos z veljavnostjo od 1. 1. 1979. **Priznavalnina je bila zvišana za 20 odstotkov**, od skupnega števila 168 udeležencev le 122 upravičencev, medtem ko 46 upravičencev stalna priznavalnina tedaj ni bila zvišana glede na ugotovitev, da je njihov dohodek na člana družine zaradi vpliva drugih dohodkov presegal dogovorjeni cenovni dohodek. V bistvu je to zvišanje pomenilo delno izboljšanje perečega materialnega problema udeležencev NOV, ki v letu 1978 niso bili deležni nobenega zvišanja priznavalnine.

V obdobju januar–september je bilo odobreno celotno plačilo stroškov zdravljenja v termalnih zdraviliščih 245 borcem NOV, zdravstvene storitve pa so bile odobrene 81 udeležencev NOV. Izdanih je bilo 118 potrdil za oprostitev celotne participacije za zdravstvene storitve in 102 potrdil za delno oprostitev participacije.

V Banjolah in Strunjanu je bilo odobreno 225 okrevanj. Za potrebe skupščine občine Ljubljana-Šiška je v Banjolah na voljo devetnajst sob, število prostih sob pa se bo v letu 1980 povečalo za štiri sobe.

V tem obdobju je bila opravljena valorizacija prejemkov vojaških invalidov, družinskih invalidskih upravičencev in civilnih invalidov vojne za 1015 upravičencev. Lastnost vojaškega vojnega in vojaškega mirovnega invalida je uveljavilo 7 upravičencev, družinsko invalidnino 7 upravičencev, družinski dodatek je bil usklajen z novimi predpisi sedmim upravičencem, invalidski dodatek 89 upravičencem na novo odmerjen, zvišanje odstotka invalidnosti je uveljavilo 11 upravičencev, regulacijske odločbe o prenehanju pravice so bile izdane 5 upravičencem, ortopedski pripomočki so bili dodeljeni 22 upravičencem, pravico do poklicne rehabilitacije je uveljavil 1 upravičenec. Ocenačasne invalidnosti je bila podana osmim upravičencem. Dodatek za potrebo in tujo pomoč sta uveljavila dva upravičenca, motorno vozilo je bilo dodeljeno v uporabo dvema upravičencema, pavšalno nadomestilo za vzdrževanje motornih vozil za I. in II. polletje smo odmerili osmim upravičencem.

Lastnost civilnega invalida vojne (ŽVM, ŽDN, ČZV) je uveljavilo 49 upravičencev, pri tem so bili na novo ocenjeni tudi dosedanjí udeleženci te pravice. Opravljena je bila letna prevedba prejemkov civilnih invalidov vojne za 53 upravičencev. Glede na spremenjeni mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov je bil opravljen ponovni izračun invalidskega dodatka. Za nakup motornih vozil pod ugodnejšimi pogoji je bilo izdanih 38 potrdil. Nalogi za izplačila posmrtnine in pogrebne po umrlih vojaških invalidih in družinskih invalidskih upravičencih so bili opravljeni v 11 primerih. Pravno pomoč pri zaslišanju o okoliščinah poškodb drugim upravnim organom je bila nudena v 30 primerih. Po nalogu Republiškega komiteja za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov je bilo izdelanih 7 poročil.

Za zagotovitev varstva borcev je bilo v občinskem proračunu SOB Ljubljana-Šiška za družbeno pomoč borcem in invalidom NOV planiranih 4.850.600 din. Od tega je bilo v obdobju januar–september realiziranih 66,63 odstotka. Prekoračena je bila planirana postavka sredstev za zdravljenje in okrevanje. **Vzrok za prekoračitev se navezuje na širši obseg upravičencev in povečane cene oskrbnega dne v termalnih zdraviliščih, za 39,7 odstotka.** Za zagotovitev varstva vojaških invalidov, imetnikov Partizanske spomenice, družinskih invalidskih upravičencev in civilnih invalidov vojne je bilo v tem obdobju porabljenih iz zveznih proračunskih sredstev 13.863.786 din, iz republiških proračunskih sredstev pa 3.642.290 din.

Zaključki:

Glede na povprečno starost borcev NOV in vojaških invalidov 62 let in posledic vojne na njihovo zdravstveno stanje, bo potrebno v prihodnje pri reševanju vseh problemov pri njihovem varstvu vključevati krajevne skupnosti in tiste samoupravne interesne skupnosti, ki se na delovnem področju srečujejo s temi vprašanji. K sodelovanju bo potrebno priteg-

niti zlasti SIS socialnega varstva, SIS za zdravstvo in prav tako organizacije združenega dela.

Pri tem bo pomembna vloga koordinacijskih odborov pri skupščini skupnosti socialnega varstva.

Nerešena vprašanja, ki zadevajo priznavalnine in zdravstveno varstvo borcev NOV in vojaških invalidov (različna realizacija družbenega dogovora o priznavalninah po posameznih občinah), bo potrebno reševati po solidarnostnem načelu s posebnim poudarkom pri urejanju življenjskih razmer osamelih in onemoglih borcev v krajevnih skupnostih in domovih starejših občanov.

Prejemki borcev NOV in vojaških invalidov se morajo tudi v prihodnje prilagajati porastu materialnega standarda družbe s pravočasno uskladitvijo njihovih dohodkov.

Glede na nepredviden enoten porast življenjskih stroškov v letošnjem letu in glede na obvezo po družbenem dogovoru, da je treba načela tega dogovora postopno uresničevati (letos zadnja faza uresnitve), je komisija za zadeve borcev NOV in vojaških invalidov skupščine občine Ljubljana-Šiška zavzela stališče, da se povečajo priznavalnine upravičencem, ki so najbolj socialno ogroženi in sicer od 1. 12. 1979. Višina priznavalnine se bo s tem povečanjem približala mejnemu znesku najnižjih pokojninskih prejemkov.

Za navedene upravičence bo sedanji povečani znesek priznavalnine ugodnejša in realnejša osnova za odmero priznavalnine v prihodnjem letu.

Komisija je sprejela tudi sklep o zvišanju pomoči za šolanje otrok, glede na dvig življenjskih stroškov in sedanje nizke zneske pomoči in sicer od 1. 12. 1979.

Mnenje komisije za zadeve borcev NOV in vojaških invalidov je, da bi morala zdravniška komisija Regionalne zdravstvene skupnosti, ki odloča o odobritvi topliškega zdravljenja, s polno mero odgovornosti odločati o tem zdravljenju in najnujnejših primerih, v manj nujnih pa poiskati morebitno povsem ustrezno okrevanje na morju ali na Gorenjskem.

Glede na to ne bi smeli prezreti tudi nujnosti ambulantnega zdravljenja, o čemer bo potrebno skleniti medobčinski dogovor v okviru mesta Ljubljane.

Pri ureditvi zobozdravstvene službe za borce NOV v občini Ljubljana-Šiška bo potrebno v prihodnje dokončno realizirati sklepe družbenopolitičnega zbora SOb Ljubljana-Šiška in SZDL.

Ne nazadnje pa bo nujno priznati ustrežnejše mesto strokovni službi, ki opravlja odgovorno družbeno nalogo za varstvo borcev NOV in vojaških invalidov v skladu s pomembnostjo ostalih strokovnih služb v občini, predvsem z vidika delovnih pogojev in glede na visoko frekvenco zadev in strank, ter individualno humano obravnavo vsakega udeleženca NOB.

**Komisija za zadeve borcev NOV
in vojaških invalidov SOb
Ljubljana-Šiška**

Izvršni svet skupščine občine Ljubljana-Šiška je na svoji 96. seji dne 14. 11. 1979 obravnaval informacijo o izvajanju družbene skrbi za varstvo borcev udeležencev NOB, vojaških invalidov, civilnih invalidov vojne in drugih vojn 1912-1918 in sprejel naslednja

STALIŠČA

1. Izvršni svet skupščine občine Ljubljana-Šiška soglaša s predloženo informacijo o izvajanju družbene skrbi za varstvo borcev udeležencev NOB, vojaških invalidov, civilnih invalidov vojne in drugih vojn 1912-1918, vendar meni, da je informacija podana precej splošno ter da vsebuje preveč statističnih podatkov.

2. Iz naslednje informacije naj bo razvidno kako in kdaj bodo v celoti realizirane obveznosti iz družbenega dogovora o družbeni skrbi za varstvo borcev za območje občine Ljubljana-Šiška.

3. Izvršni svet nadalje meni, da je potrebno v bodoče posvetiti več sociološkega in socialnega prijema pri obravnavanju borčevskih vprašanj, pri čemer je treba vključiti v sodelovanje patronažno službo in socialne delavce, ko gre za primere ostarelih in bolnih borcev in invalidov vojn.

4. ZZB NOB naj prouči možnost organiziranja srečanj borcev tako kot je to uvedla Zveza upokoјencev - tradicionalni teden upokoјencev.

5. V naslednji informaciji o izvajanju družbene skrbi za varstvo borcev je treba prikazati stanje kako poteka zdravljenje v zdraviliščih in okrevanjih in pa tudi to kako borci uveljavljajo pravico do zdravljenja v zdraviliščih.

6. V bodoče naj se posveti posebna skrb ostarelim in bolnim borcem in invalidom vojn. Organizirajo naj se redni obiski na domu in pri tem ugotovi kakšno je njihovo splošno počutje.

IZVRŠNI SVET

BELEŽKE: